

ARVOR

Koumanant-bloaz : 50 lur
SKRIVEREZH HA MEREREZH
G. BERTHOU, 72, Str. Oberthür,
Roazhon (K.R.P. 492-98, Roazhon)

KAZETENN SIZHUNIEK

N'ANKOUNAC'HAIT KET kas
C'HWECH REALAD timbroù pep
gwech ma fell deoc'h kemmañ
ho chemlec'h.

Na gontomp
nemet war-
nomp da reiñ
luf d'ar brez-
honeg !

Dre al levrioù hag ar c'helaouennoù

YANNIG

Ul levr nevez evit ar vugale

N'on ket evit lezel da vont e-biou gouelioù Nedeleg ha Deiz Kentañ ar bloaz, gouelioù ker plijus da galon ar vugale, hep rannañ ur ger diwar-benn « Yannig ».

N'ouzoc'h ket piv eo « Yannig », moarvat. N'eo ket souezh, rak n'eo ket ganet c'hoazh da vuhez al levrioù. Breur eo « Yannig » da « Lommiq »; soñj hoc'h eus, al « Lommiq »-se, ganet, setu tremen bloaz, diwar un dakenn c'hlizh ha n'en devoe na peoc'h nag ehan, ken na voe bet kavet gantañ ar plac'hig vihan, he doa kollet he bizaouenn-skouarn.

« Yannig », eñ, n'eo ket ker bresk e dam-mig buhez. Paotrig stari war e gilhorou eo zoken an tamm anezhañ. Ha graet am eus anaoudegezh gantañ, dre c'hrad ar gelaouenn Arvor, un devezh ma oa aet da c'hoari e lampon ha da ober skoliq al louarn... evel ma raemp-ni, holl, d'e oad eürus.

Mignon bras on d'ar vugale, ha d'al levrioù evit ar vugale. Ha Yannig-levr a oa gantañ c'hwez ar bev, c'hwez kanfardet digourdi a-zu-mañ kement ha ken bihan, ma fellas din ober anaoudegezh gant e dad, Hemañ a zo e anv Alan an Diuzet. Mestrskol eo e kêr Sant-Brieg. Anavezout mat a ra, eta, ar vugale; ha dalc'het en deus soñj ivez, ur blijadur, eus amzer e yaouankiz vunut. Diskouezet en deus din danvez e levr, hag ar stumm ma vo moulet : brazik e vent, gant lizherennoù tev, hag ur skouenn war bep pajenn, treset eus ar c'hentañ gant Langleiz, un arzour, a anavez mat ar vugale, eñ ivez.

Al levr a ya d'e ober tregont danevell, o kemer hor bolomig adalek e gavell betek deiz e sertifikad. Gwelout a reomp « Yannig » gant e zant kentañ, gant e vragoù kentañ, gant e warc'h koad, gant e vreur bihan, o vesa ar saout, war vord ar mor, oc'h ober an eost, er sirk, e goul ar barrez, er skol, evel just, ha zoken er skol-louarn, e-lec'h ma ris anaoudegezh gantañ, ha, dre-holl, lec'h ma tremen bugale hor maezioù hag hor bourc'hadennou.

Tridal a raen gant al levnez :
— Setu, eme ve d'an Ao. Diuzet, ar plijusañ levr a vo da lakaat, ar-

bloaz-mañ, e botez bugale Breizh-izel, da Nedeleg, pe da brofañ dezho da genver Deiz Kentañ ar bloaz !

— Karout vat a rafen, eme din an Ao. Diuzet. Evit-se, ceun-hag-

goulenn « Mar plij » digant ur Burev e Paris da embann forzh pe skrid, forz pe levr. Pell eo Breizh, avat, diouzh Paris, ha, 'm eus aon, ne ra ket gwall-foultre aotronez du-se gant hor brezhoneg-ni. Ne gavit ket mantrus an dra?... Ha

Me ho salud, bugale Vreizh, va breudeur !

eeun a-walc'h, eo bet savet ganin, war c'houlenn renerien « Ar Brezhoneg er Skol ». Nemet, siouazh ! n'hon eus ket bet c'hoazh an aotre d'e voulañ... »

...Hag aet e-biou Nedeleg ha Deizioù Kentañ ar Bloaz, hep ma teuas an aotre !...

Un dra, ha n'oar ket ur bern tud, 'm eus aon. War zigarez an dienez a baper, ni zo ret deomp

ma kafe holl vugale Vreizh lizhirklemm d'ar Prefed Bras, daoust ha ne vefe ket selaouet o mouezh ?..

GWALARN

Degouezhet eo ganin niverenn diwezhañ « Gwalarn ». Amañ n'emaomp ken war dachenn ar vugale. « Gwalarn » a zo anezhañ tra ar Vrezhoneg desket war o yezh, ha desket e pep feur. E-touezh skrivagnerien an niverenn-mañ, e (Kendalc'h p. 2)

AR BREZHONEG ER SKOL LABOUR AR BLOAVEZH DIWEZHAÑ

Dek vloaz ' zo dija abaoe m'eo bet krouet « Ar Brezhoneg er Skol ». Dek vloaz a stourm, an avel a-benn deomp.

Hogen frouezh a zo bet abaoe. Edo lezenn Carcopino o paouez bezañ embannet daou vloaz' zo. Kentañ tra hon eus klasket ober, eo lakaat al lezenn nevez da dalvezout. Merzet hon eus diouzhtu ar pezh a vanke dezhi : Da gentañ ne oa ket desket ar vistri war ar brezhoneg; d'an eil, ne oa degemeret ar brezhoneg en arnodenn ebet; d'an trede e oa kenteliet goude ar skol hepken.

« Ober gant ar pezh a zo », setu ar pezh a oa ret. Hag an nebeut mistri, o deus kroget diouzhtu da genteliañ hor yezh o deus komprenet an dra. Tud kalonek int ha n'o deus ket bet aon d'ober o dlead a Vreton, kenziskibion Yann Sohier ma 'z int an darn-vuiañ anezho : muioc'h eget ur bennoz-Doue a dleomp dezho.

N'emañ ket « Ar Brezhoneg er Skol » e-unan penn o stourm da dizhout e bal, a drugarez Doue, hag un harp dispar en deus kavet digant « Strollad-Kuzul Breizh ». Gant e skoazell eo bet krouet Skolaj Aogust Brizeug e Taopont, e-kichen Plouarzel, ma vo desket eno bep bloaz, hiviziken, ar vistri-skol war ar brezhoneg. Gant e skoazell ivez hon eus gounezet un trec'h all : un arnodenn war ar brezhoneg a vo er sertifikad adal ar bloaz-mañ. Evit echuiñ ar bloavezh, kelou all a zo deut betek ennomp : kenteliet e vo ar brezhoneg, evit ar vistri-skol da zont, e liseoù Kemper adal miz Genver. Oc'h ober un tamm kempenn

evel-se da lezenn Carcopino a vare da vare, e kresk muioc'h-mui talvoudegezh ar brezhoneg er skolioù; ha gant harp tud leal evel Omnes o pleustriñ bemdez tro-war-dro Lanuon, evel an Ao. Seac'h, o kenteliañ e skolioù Kemper, gant ar bruderezh a reomp bep sizhun e-touezh ar vistri-skol, o kas peadra da studiañ dezho, e teuimp a-benn da hadañ skolioù brezhoneg e pep lec'h, ha daoust da pep tra ! daougementet eo bet niver ar skolioù etre miz Here ha miz Kerzu. Ha n'eo ket echu c'hoazh.

Er skolioù kristen ez a gwelloc'h an traoù, rak ur mestr bras a zo e penn pep eskopti, ha ret eo sentiñ outañ ! Hogen labour a chom aze ivez da ober, hag e vo graet.

N'eo ket re ziaes dispign ar-c'hant; kavout a zo un dra all avat ! Ur strollad evel « Ar Brezhoneg er Skol » a dlefe kaout 5.000 ezel, 10.000 zoken, evel an hevelep strollad a vro-Iwerzhon, kent he dieubidigezh. Ha n'eo ket un den hepken a c'hell dastum kement a izili; met an holl vrogarourion o labourat unanet war-dro hor yezh santel.

Kasit, eta, ho skodenn d' « Ar Brezhoneg er Skol ». Klaskit izili nevez dezhañ, grit kestoù evitañ e-pad ho podadegoù, savit rolloù tud a c'hellfemp goulenn diganto o skodenn.

War-sav evit ar brezhoneg !
War-raok daoust da bep tra !
Alan AR BERR,

Sekretour ar « Brezhoneg er Skol ».
Kasit ho skodenn da Alain Le Berre,
19, rue de la Monnaie, Rennes. —
C. C. P. Rennes 582-67.

PENAOS MIROUT AN ED

gant AR C'HOUER KOZH

Ne vez ket malet ar gwizh kerkerent ha dornet; peurlivian e c'hortozo ur pennad mat a amzer a-raok bezañ kaset d'ar vilin; ret eo e zerc'hel e stad vat e-pad an amzer-se; gwel eo zoken lakaat atav a-gostez ul lodenn eus an eost evit chom barrek ma teufe an dienez; en ur ger, mirout an ed, kaout lec'h ha binviachou evit se, setu un dra ret.

Diaesoc'h an traou, marteze, hiziv an deiz eget gwechall, rak gwelidigezh al lojeiz hag an doare-mirout n'eo ket aet a-unan gant gwelidigezh ar c'hounidigezh; buanoc'h e labouromp, keroc'h eo priz an amzer, priz an devezh labour; abalamour da se e vez eostet kalz gwizh war un dro, ne ne ouzomp ket a-wechoù pelec'h e lakaat. Poent e vefe koulskoude soñjal er gwelidigezhioù da ober.

An ed a chom ur pennadig er ger, da gentañ; goude-se e vez kaset pe d'ar vilin, pe e ti ur marc'hadour, pe e ti un emglev kouerion, e kooperativ ur sindikad.

Betek bremañ ne gaver ket atav en tiez-se ul lojeiz mat, da lavarout eo ul lojeiz bras, aes ha yac'h a-walc'h, o kaout ar binviachou a zo ret da virout mat an ed a-hed ar bloaz. Lod o deus her graet, lod n'o deus ket gallet, hag er bloavezhioù diwezhañ a-raok ar brezel, ma teue un eost fonnus, e ca ret feurmiñ batimanchou ne oant dereat tamm ebet, ma 'z ae an ed da dommañ ha a-wechoù, zoken, da vreinañ.

Bez' e lojer an ed e silioù pe e magajenou.

Anvet e vez silo-ed ur seurt tour, e simant houarnet peurliesañ, karget a-bezh gant an ed, hag o kaout ur seurt kern-vilin; hogen n'eo ket lakaet ar kern-vilin-se a-us d'an tour, nemet d'an traoñ, evit diskargañ an ed ha skarzhañ ar silo diouzh an traoñ, pa 'z eo ret. E gwirionez, evit diwall da lakaat re

a c'hreun en ur bern, gwel eo kaout meur a dour kichen-ha-kichen, pep hini oc'h ober ul lochen ed, evit diwall da veskañ seurtou diahevel, pe de veskañ ed gleb gant ed sec'h.

(Kendalc'h paj. 2.)

Un oferenn evit ene an Ao. PERROT

En Iliz Sant-Jermen e Roazhon e vo lidet d'ar 27 a viz Genver da 10 e. un oferenn evit renoz ene an Ao. Perrot.

An erbedenn a vo lavaret gant an Ao. Barbotin.

Kanet e vo « Oferenn Requiem » Gwion Roparz gant laz-kanañ ha laz-seniñ Roazhon-Breizh, blediet gant Moris Hendarick. Ouzh an ograou meur e c'hoario Jef Penven; evit an digoradur ur c'han war kantik an Anaon; evit an Ofertouer « Lid-ambroug ha Letani » Marsel Dupré; evit ar Gomunion « Kan ha diskan war « P'emaomp e-kreiz an anken » Y. S. Bac'h; evit an Avli diwezhañ, « Pedenn », gant Jef Penven; evit ar c'hiozadur, ur c'han-kaniv savet war an taol.

D'ar Gorreou e vo c'hoariet kantikoù war ar binlou gant Dorrig Le Voyer ha Pôlig Monjarret.

ENSAVADUR BREIZH

KI HA KAZH

Un enklask a zigoromp evit gouzout peseurt anvloù a vez roet d'ar c'hizher ha d'ar chas e Breizh-izel.

Kas ar respontoù da :
Sekretourva
« ENSAVADUR BREIZH »
72, straed Oberthür, ROAZHON.

ILIZ PLOARE

Ploare, eus strobad kumunioù Douarnenez, a zo bet ar barrez gentañ o reiñ anvloù skrivagnerien brezhonek — re Yann-Ber Kalloch ha Jakez Riou — da ruiou he bourc'h. Setu amañ tour iliz Ploare, unan eus kenedusañ savadurioù an amzer gozh, e Breizh-izel. Pemp metr hag hanter-kant dezhañ savet e voe e kerzh ar XV^{vet} kantved. Gwintet eo war lein uhelañ un dorgenn, gant ar c'haerañ gweled a vez da gaout war natur-Doue : e harz e dreid, porzh-mor bras Douarnenez hag ar bae brudet; pelloc'h ar Menez-Hom, ha mor kloz Brest, tostoc'h amañ kompezenn ar Porze, Koad-Neved, menezlou Lokorn, ha traoñiennoù glas Kernevel, eus Plogonez, Goullizon ha Poullan tre betek Beg-ar-Raz.

BREZEL AR POST

Donvaet ar post ?

En deizioù-mañ eo degouezhet gant merour « Arvor » daou lizher, unan eus Brest, egile eus Lanuon, ar chemlec'h warno E BREZHONEG HEP-KEN. Ne oa ket bet skrivet chemlec'h an degemerer e galleg war an tu gin, evel m'eo deut ar boaz gant ar re a gemer perzh e Brezel ar Post.

Ha koulskoude ez int degouezhet d'an adres mat ken ceun ha tra, hep ma vije merket an disterañ soton war ar golo gant ar bosterion, evel ma c'hoarvez peurliesañ.

Daoust hag e teufe paotred ar Post da gompren ez eo pemnekoc'h ar Vretoned karo-yezh egeto ?

Un trec'h muioc'h evidomp !
(Kendalc'h p. 2.)

AR FURCHER BREZHONEK

Buhez Yann-Vari Perrot

Skrivet e vo hevlene buhez an ... Yann-Vari Perrot. Setu amañ un notenn bet kaset da Arvor diwar e benn gant hor c'henlabourer mat, L. Lok :

Setu amañ rolloù ganedigezh ha badiziant Yann-Vari Perrot, Doue d'e bardono !

• Commune de Plouarzel. 1877. N° 63.

Du troisième jour de septembre mil huit cent soixante dix-sept, à six heures du soir, en Mairie de Plouarzel.

Acte de naissance de Jean-Marie PERROT, né ce jour à neuf heures du matin à Kamaze, fils de Jean-Marie PERROT, âgé de trente-neuf ans, cultivateur, et de Louise LESCOPE, âgée de trente-sept ans, son épouse, demeurant avec lui au dit Kamaze.

Constaté suivant la loi, par moi, Jacques Kermaidic, maire, faisant les fonctions d'officier public de l'Etat Civil soussigné, après lecture donnée.

RIOUALLON; KMAIDIC, maire. • Paroisse de Plouarzel. 1877. N° 63.

L'an mil huit cent soixante dix-sept, le trois septembre, a été baptisé Jean-Marie PERROT, né le même jour, fils de Jean-Marie PERROT et de Louise LESCOPE, demeurant à Kamaze. Le parrain a été Louis Gouzian, la marraine Marie-Jeanne Jaouen. Lesquels ont...

Jean-Marie PERROT; GOUZIAN; Marie-Jeanne JAOUEN; Y. BODÉNÈS, vicaire. •

BREZHONEG AR VUGALE

Setu amañ ar profoù bet eus ar 25 a viz kerzu 1943 betek an 10 a viz genver 1944 :

Table with 2 columns: Name and Amount. Includes Marc'harid Gourlaouen (100 l.), Douarenez (100 l.), Jermen Breton, An Naoned (50 l.), Moris Colleau, Plouarzel (25 l.), Bro-Leon (25 l.), D' Guillou, Lanvolon (600 l.), An Tad Chapel, Scaer (25 l.), Morvezan, Konk-Kernev (50 l.), H. Dyèvre, Paris (100 l.), Jakez Konan, Perroz (25 l.).

En holl 975 l.

Gant ar profoù bet en a-raok (sellit war « Arvor » an 19-12-43 hag ar 6-1-44) ez eus bremañ er c'hof 7.197 l. 25. Trugarez kalonek d'ar broferien !

Skolaerien, beleien, mignoned ar vugale, evit kaout levrioù, skrivit d'ar Framm Keltiek (kef Brezhoneg ar Vugale), 19, r. ar Moineiz, Roazhon.

Kas ar profoù d'ar gont-red-post 121.10 Roazhon, war anv L. Nemo, 110, Bd de Metz, Roazhon.

EMGANN KERGIDU, gant Alan Inizan, a zo goulenet da bremañ. Skriv. da Wilh. Berthou, 72, str. Oberthur, Roazhon.

Tad ar c'hrouadur a oa genidik a Blougonvelen hag e vamm a Dreouergad. Diwezhatoc'h e livirin hiroc'h da lennerien Arvor diwar-benn Yann-Vari. Koshoc'hik egedon e oa hag anaout a ran dreist e dud ha bro e vugaleaj. Keramaze a zo ur geriadenn tost da Goad-Tanet e-lec'h on-me bet ganet. An iliz m'eo bet badezet Yann-Vari enni a zo bet tangwallet daou-ugent vloaz 'zo. L. LOK.

Gwerz lazhadeg bugaligoù Vontroulez

Soñj o deus lennerien Arvor eus bombezadeg Montroulez, ma voe lazhet daou-ugent bugel e skol L-V. Lourd. En o zouez e oa merc'h-vihan L. Lok.

Emañ hemañ o paouez embann ul levrig bihan 20 pajenn, dindan an anv « Gwerz Lazadeg Skolidigoù Itron-Varia Lourd », e ti ar C'hourrier, 4, ru ar C'hastell, Brest.

Kalon an tad-kozh glac'haret ha fiziañs ur barzh awenet-uhel en degemer mat graet gant an Aotrou Doue d'an aeled vihan en e Baradoz Wenn eo a gan er pajennoù-se, ma weler tro ha tro « ar gouez flastret », « nijadeg ar c'houlmigou », « oferenn an aeled », ha « chapel an aeled », lakaet brav e gwerzennoù heson, en ur brezhoneg eun ha c'hwec, dres evel ma rae ar varzhed kozh...

An archant savet diwar gwerzhañ al levrig-se a dalvezo da baeañ mizoù sevel ur chapel. Chapel Itron-Varia an Aeled, war barrez S. Varzhin Montroulez, war al lec'h m'edo ar skolidig. Prenit-hen, eta ! ARVOR.

AN AMZER O TREMEN

En U.R.S.S. e kendalc'h ar c'hrogadoù etre armeoù Europiz ha re ar Volcheviked, a-hed ul linenn-dan ouzhpenn 2.000 kilometr dezhi. E lec'hioù 'zo, ez a war-raok ar Volcheviked, hep terriñ al linenn, koulskoude. Kavout a reont skoilh e lec'hioù all, evel e Kertch ha Nikopol.

Stign an dampedroù etre Moskva ha gouarnamant Poloniz Londrez. Embannet en deus Moskva e tiwallfe goude ar brezel ul lod bras eus Polonia. Pedet eo bet gant Poloniz, gouarnamant Londrez ha Washington da erbediñ evito gouarnamant Moskva.

En Itali an Traoù, ne da ket nemer war-raok armeoù ar Saozon hag an Amerikaned. Atav emaint etal kër ha menez Casino.

E Verona (bro-Itali), eo bet barnet pennoù-bras ar Fasisted, o doa treiset an Duce Mussolini. Pemp anezho a zo bet fuzuliet, en o zouez ar marichal De Bono hag ar c'hont Ciano. Mab-kaer da Vussolini e oa ar c'hont Ciano.

Aet eo bombezerien veur war nij an Amerikaned, ur wech ouzhpenn, a-uz d'an Alamagn; 136 anezho a zo bet diskaret, ar pezh a zo ur c'holl spontus.

Piv a lakaas ar c'horf marv e koufr ar c'hav-tan ? evit hon gouzout lennit...

EN UR RAMBREAL romant nevez Y. - V. KERWERC'HEZ

BREZEL AR POST

(Kendalc'h ar baj. 1)

Gwelloc'h-gwellañ :

Klevit amañ istor ul lizher, skrivet e chomlec'h e brezhoneg :

Kaset e oa bet a Wengamp da Vontroulez, gant an adres e galleg war an tu gin evel boaz. Nac'het gant burev-post Gwengamp, e voe taolet d'ar bern gant unan bennak fuloret-ruz, en ur lavarout « Pour e teurvez ar Vrtoned pennek-se ober gant ur yezh « sillvizez ! »

Ma. Gouzout a rit petra a vez graet gant al lizheroù bet taolet d'ar bern : kaset e vezont da Paris, hag eno e vezont digoret evit gwelout ha n'eus ket chomlec'h an degemerer pe hini ar c'haser e-barzh, ma vint heñchet pe kaset en-dro.

Digoret e voe enta al lizher-se. Er golo ne oa nemet ur gartenn-vizit gant hetoù a Nedeleg laouen. Ha war ar gartenn e oa moulet anv ha chomlec'h ar c'haser... E BREZHONEG. Ha paotred ar post, damantus d'o micher, a gemeras an tamm paper a vez graet gantañ er seurt degouezhoù :

« LETTRE TOMBEE EN REBUT ET OUVERTE CONFORMEMENT A LA LOI », a begas anezhañ war golo al lizher hag a skrivas warnañ ar chomlec'h nemetañ o doa kavet... AR CHOMLEC'H E BREZHONEG ! Hag ar pep bravañ, en dro-mañ e voe heñchet betek e gaser hep diaester ebet !

Da lavarout eo : Paotred (pe plac'hed) ar post e Gwengamp, anezho Gallaoued marteze, hogen, gwirheñveloc'h, siwazh ! Bretoned treitour d'o yezh ha d'o bro, o deus graet van na gomprenet ket ar chomlec'h e brezhoneg (« Lingua mihi ignota est, et turpis... »), daoust ma oa skrivet e galleg ivez. Postierien Paris avat n'o deus kavet tamm diaes ebet skrivañ o-unan an adres e brezhoneg (fentus !) hag heñchañ betek Gwengamp al lizher gant ar chomlec'h-se.

Ma ne lipit ket ho muzelloù gant an istor-se, ez eo gwall-figus ho peg.

TIZH DEZHI, MEMES TRA !

Un notenn a-berzh Kannad gouarnamant Bro-C'hall el lodenn eus ar vro dalc'het gant an Alamaned, a ra deomp da c'houzout n'eo ket bet lakaet c'hoazh ur priz war an timbroù, a vez roet, abaoe ar brezel, e-lec'h ar plakoù evit ar c'hezeg-houarn (pe veloioù).

...Evel just, ne gaver ket an timbroù-se da bremañ er stadoù butun. Hag evel just, e c'hellomp kendereñhel da redek war hor c'hezeg-houarn, hep ma teuy Bugale Mari Robin da sevel paperoù deomp, war zigarez n'emaomp ket reizh gant al lezenn.

Keraet an trenioù adarre

Un notenn all, ha ne ray ket kement a blijadur, a embann eo bet kresket, ur wech ouzhpenn, priz ar plasoù en trenioù. Kresket, a lavaran, ha n'eo ket ober van eo : 25 % !!

Talvout a ra al lezenn nevez abaoe ar 15 a viz genver.

PENAOS MIROUT AN ED

(Kendalc'h ar baj. 1)

A-wechoù, da skouer, e saver un ti karrezek, gant ur silo e pep korn, hag, e-kreiz, ar binviachoù da se-c'hañ pe da nizañ an ed. Gwechoù all e vez aozet siloioù war ur roudenn hepken. Bez' ez eus evel just re vras ha re vihan hervez an ezhommoù.

Bez' e reer ivez siloioù houarn; ne gaver ket kalz anezho e Bro-C'hall; talvoudus e c'hellfent bezañ koulskoude. Pep silo, pe gentoc'h pep lochenn silo, a zo moan hag uhel, da skouer pemp metr ledander da bep hini, ha betek pemp metr war-nugent uhelder. Mat int er broioù sec'h; er vro-mañ e vefe ret gwelout da gentañ.

Ouzhpenn ar siloioù e viret an ed e magajenoù bras ha ledan; ha c'hoazh, evit kemerout nebeutoc'h a blas, e magajenoù o kaout meur a solier, gant plankennoù pe gant simant houarnet.

Forzh penaos, e-pad ma chom an ed, e ranker ober en-dro dezhañ gant aked : ouzh e labourat gant ar bal, ouzh e dreñ hag e zistreiñ meur a wech pa chom war leur ar vagajen, pe o cheñch lochenn da ed ar siloioù. Ouzhpenn-se e ranker nizañ, dispartial ha sec'hañ an ed ma ne chomo ket pell amzer hep bezañ sellet outañ. Hag e pep ti aozet mat da virout an ed, ha pa ve gant siloioù pe e-barzh ur vagajen, ez eus ul lec'h kempennet a-ratozh evit-se. Alies e vez graet gant aer gwasket o redek e diabarzh kaniou hir, a sun ar greun; neuze, avelet ha naetaet eo an ed er memes amzer. Bez' e reer ivez gant krouerioù ha ridelloù mekanik, gant broustou, dreist-holl e ti er vilinerion, ha sec'herezed. Gant an elektrisite e vez lakaet peurliesañ ar binviachoù-se da vont en-dro.

Gant ur batimant kempennet mat hervez ar gizioù a-vremañ e c'heller derc'hel mat an ed forzh pegeit.

Hogen, n'eo ket a-walc'h kaout magajenoù pe siloioù bras ha kempennet evit an ed. A-raok mont di e chom er gêr. An ijinerion o deus klasket atav gwellaat lojeiz an ed e tiez bras ar varc'hadourion pe ar c'hooperativou, o soñjal ne oa ket ezhomm e lezel da chom pell amzer er gêr. Chom a ra koulskoude, kalz pe nebeut. Panevet-se ez eus re a bres d'ar c'houer diouzhtu goude an eost; dalc'het eo gant ar prizioù; ha dreist-holl ez eo troet d'ober e labour re vuan.

Talvoudek-bras e ve gwellaat lojeiz an ed en tiegezh. Pa 'z eo feurm-mat an ti, interest ar perc'henn n'eo ket hini ar merour, hag alies e weler merourion a-zoare, o deus gwellaet o binviachoù, a zorn buan ha kreñv, hag a chom hep lojeiz evit ar greun : ret dezho berniñ ed gleb; e gas a reont hep bezañ kras; ne c'heller ket e virout mat da c'houde. Un dra ret eo eta, kaout er gêr solieroù mat hag aes da dizhout, gant un toull strap hag ur pole; a-wechoù, ul lec'h izel a-walc'h, kraou pe vagajen; ma n'eus ket, e kavo diaes an dud nizañ div wech, ha koulskoude e vije mat, er bloavezhioù gleb, tre-

men ar greun en nizerez goude al labour bras. Goude-se, e-pad ar goañv, ret eo kaout plas evit labourat aes ar greun gant ar bal. Erfin arabat dilezel atav ar grignolioù koad; eürus eo an dud d'o c'haout da virout pell amzer gwiniñ an ti, kerkent ha kras.

Er gêr, evel er siloioù, ar memes enebourion a zo d'an ed :

— ar glebor — ar bouttrem — al louzoù fall — hag ar preñved-evel ar skosed. Pa 'z eo krog ar skosed gant o labour, diaes eo e c'has kuit.

Setu perak e ranker diwall mat an ed, n'eo ket hepken ur wech erru er vagajen, hogen er gêr, kerkent ha ma 'z eo dornet.

(Displeget e Roazhon-Breizh d'an 3 a viz genver 1944.)

Dre al levrioù hag ar c'helaouennoù

(Kendalc'h ar baj. 1)

welan anvioù Abeozen, Meaven, Kenan Kongar, Lahné hag Heussaff, Roc'halan, Goulc'hen ar Pagan, h.a.

Bourrus e vo kavet da lenn barzhonegoù Abeozen : « Kanouennoù da Vivien », leun ma 'z int gant karantez natur-Doue. Frommgañ a ray unan gant « Marv er gêr », pezh-c'hoari nevez Meavenn, rak gwall-nec'hus eo an dam-ziskiantez a zo hec'h anv Chann, c'hoar an hini marv. Lennit ivez, da binvidikaat ho prezhoneg, ar roll-gerioù trefoet dastumet gant Narsis Kellien e kêr ar Roc'h, ha da anaout gwelloc'h c'hoazh ho yezh, plus-trit pizh studienn an Ao. Niederstenbruch war doareoù-komz a zo e brezhoneg !

La LITTÉRATURE BRETONNE de ses origines au XXme siècle

Ur c'helou mat all, daoust m'eo skrivet al levr e galleg. Emañ Loetz Herrieu, rener « Dihunamb », ke-laouenn ar Wenedourien, o nevez-embann ul « Lennegezh Vrezhonek, abaoe ma 'z eus anezhi, betek an XXme kantved, ouzh he heul penadoù troet diwar ar gwellañ skrivagnerien ». Un oberenn a dalvoudegezh evit an neb a venn anavezout doareoù al lennegezh vrezhonek. Ne gomz azer al levr, avat, nemet eus ar varzhed hag ar skrivagnerien aet da Anaon. Setu m'eo diglok a-walc'h e labour, rak, a drugarez da Zoue, bev mat, ha brudet zoken, eo un darn eus ar skrivagnerien a ra ar brasan enor d'ar brezhoneg. Y. DREZEN.

(Displeget e Roazhon-Breizh d'an 22 a viz genver 1944.)

N'ankounac'hall ket kef "BREZHONEG AR VUGALE"

(Kont-red-post Roazhon 121.10 war anv L. Nemo, 110, boulouard Metz, Roazhon.)

BOUDIG AN AOD

gant Paol FEVAL

Aozet e brezhoneg gant Per DENEZ

Liv ar souezh en em skignas war dremm Yannig. « — Petra 'ra din ? » emezañ, « met n'em eus lavaret netra deoc'h eta adal m'emaomp o fistilhañ amañ ! Va danvez-pried eo Simonaig... »

Ar wech-mañ, e tirollas Simon hag e wreg da c'hoarzhin.

« — O ! ar Yannig kaezh ! » a grias Fanchon bec'h dezhi o tennañ war hec'h anal, sur-mat en deus baleet war ar velchonenn-beder ! »

Abafet e chomas Yannig. Difoupañ a reas an dour en e zaoulagad.

« — Met », emezañ, « pa n'eus ezhomm kaout nemet hanter-kant skoed Naoned. »

« — Ha pelec'h o c'havi, paotrig, an hanter-kant skoed Naoned ? »

Tennañ a reas Yannig ar yalc'h leun-kouch a-zindan e groc'hen dañvad.

Balc'h o gehou e chomas Simon hag e wreg. Dic'houzougañ a reas mestr Gefez da welout gwelloc'h.

« — Petra eo se ? » a c'houlennas war un dro Simon ha Fanchon.

Mousc'hoarzhin a rae Yannig.

« — A ! met ! pa daper Boudig an Aod, e ro pep tra a c'houlenner. »

« — Boudig an Aod ! » a grias an daou zen sabatuet.

Edo bremañ Simon Ar Priol evel ur furlukin a ziskouezfe tasmantoù kartoñs da zihuediñ an dud hag a welfe souden ur spes gwirion o tifoupañ.

« — Boudig an Aod ! » emezañ un eil gwech, « mojennoù eo kement-se, paotrig ! »

« — Penaos ? istor ar marc'heg breizhat ?... »

« — Ur vojenn ! »

Lakaat a reas Yannig pezhioù aour ar yalc'h da dregerniñ.

« — Ha se ?, hag ur vojenn eo ? » a c'houlennas. « Bez' he deus gallet sur-mat Boudig an Aod dougen ar marc'heg d'ar Menez pa oa uhel ar mor o vezañ m'he deus roet din peadra da zimeziñ gant

Simonaig. »

Ha Yannig da lakaat ar skoedoù da ziruilhal war an daol. Ouzhpenn hanter-kant a oa, sur-mat. Mezevellet-mik e chome Simon hag e wreg.

Difin e vane Visant Gefez en e gorn. Bez' e lavare outañ e-unan :

« — Pa soñjan e voe darbet din bezañ krouget evit ar skoedoù brav nevez-flamm-se ! »

Ha c'hoazh :

« — An dimezell he devo kemeret ar yalc'h; ar genaoueg bihan-se, aet sot gant kontadennoù mestr Simon, en devo redet war-lerc'h an dimezell... ha setu penaos. »

Evel ma weler, un den poellek-meurbet e oa mestr Visant Gefez.

N'hellfed gwelloc'h diverrañ an istor hon eus kontet e kement a bennadoù.

Pell e oa Simon hag e wreg, avat, diouzhtu gwelout ker sklaer er mister-se.

Gant disfiziañ bras e sellent ouzh ar skoedoù. Bez' e oant skoedoù, evelkent, Karantez en doa Simon evito; Fanchon ivez.

Ur sellad a-gorn a reas Simon ouzh Fanchon ha Fanchon da lavarout :

(Da genderc'hel.)

NIV. 25

KELEIER EUS AR VRO

BRO-GERNEV

TERRUG

ABADENN C'HOARIVA. — Disadorn, deiz kentañ ar bloaz hag antronoz disul, paotred ha mere'hed Terrug a reas c'hoariva evit keff ho skouadrenn sportel. Nivenus e teredas an holl, kozh ha yaouank, da welout ar c'hoariva, peogwir e rankas kalz diwardrom er-maez eus ar sal, re vihan evito. Bez' o doa bet an holl arvestidi evit o arc'hant moarvat; met perak n'o doa ket dibabet ar renerien pezhioù-c'hoari brezhonek? Gouzout mat a reont koulskoude n'eus nemet ar seurt pezhioù-se d'ober berzh ha da gaout meuleudi dre amañ. Gwelit kentoc'h ar ganadeg diwezhañ : « Kousk, Breizh-Izel » renet gant an Dim. Allanic, ampart-kenañ war ar sonerezh. Er ganadeg-se, n'em eus ket aon d'hel lavaret, edo holl dalvoudegezh c'hoariva paotred Terrug !

BRO-OUELO

PEMPOULL

UL LEVR NEVEZ DIWAR-BENN KER HA PORZH-MOR PEMPOULL. — Pempoull a oa, n'eus ket c'hoazh keit-se, ur porzh-mor brudet evit ar besketerien voru, pa gas toste da gant lestr bras war morioù an Island hag an Douar-Nevez. End-eeun n'eus hini all ebet hag a vefe ken anavezet dre ar bed-holl, rak levrioù P. Loti ha kanaouennoù Botrel o deus kaset brud Pempoull dre bevar c'horn ar bed.

E nebeut amzer, siwazh ! eo aet porzh-mor Pempoull da netra. Perak? Lennit al levr kaer, nevez-savet gant an Ao. Kerlevo « Paimpol au temps d'Islande », hag e welot eno penaos, goude bezañ bet p'vidigezh ur vro, eo' h e bet diskaret porzh-mor Pempoull gant porzhioù-mor Bras Bro-C'hall, dre leziregezh ar gouarnamant n'en deus na difennet na sikouret an dud o doa laketao holl vadoù da fretañ listri.

Koulskoude, ret eo bevañ... ha, pa n'helle ken tennañ he bevañ eus ar mor, eo deut Pempoull da vezañ unan eus mare'hadou bras ar patatez-prim hag ar c'haol-fleur. Met dont a ra an douer en daoulagad dirak lennoù ar porzh-mor koulz lavarout goulo ha na weler ken enne nemet un toullad bagoù bihan. Pelec'h emañ al listri bras gant o gwernioù uhel hag o goulloù ledan ? An eil war-lerc'h egile, int aet da foñs ar mor don.

Daoust hag-eñ n'hallfe ket ar vro sikour ar porzhioù-mor bihan da adkregiñ war al labour o deus bet graet betek-hen ? Daoust ha ne vefe ket se un dra vat hag ur binvidigezh evit hor bro Vreizh ? Kaout a reot ar menozioù-se ha kalz a re all studiet gant evezh e levr an Ao. Kerlevo. Al levr-mañ a deulio eus ar wesk e miz C'hwevrer; met adalek bremañ e c'hallit reiñ hoc'h anv evit hen rak-prenañ. Div rann-levr a zo azezhañ, war-dro 800 pajenn, gant 40 pajennad taolennoù. Ar priz evit ar rakprenerien a vo 450 lur; diwezhatoc'h, n'eo ket lavaret e vefe kavet al levr-mañ. Mar hoc'h eus c'hoant hen kaout, skrivit hep dale d'an Ao. Kerlevo, kure Pempoull.

AN DOARE-SKRIVA NEVEZ

gant Roparz HEMON

— IMPRIMERIE CENTRALE DE RENNES — 7, Rue des Francs-Bourgeois, RENNES — Priz : 16 real.

UR GONTADENN NEDELEG

LAERET E OA BET AR MABIG JEZUZ

gant Erwan MOKAER

Setu deut an noz, un noz flour ha yen, noz Nedeleleg. En oabl e lugern ar stered, ha kuzhet eo c'hoazh al loar. Labourer en deus an Ao. Person, e-pad an deyezh penn-da-benn, da aozañ Kraou ar Mabig Jezuz. Skoazell a zo bet roet dezhañ gant an dud a youl-vat hag ivez, gant e c'hoar Alina, fallañ teod ar vourc'h, a felle dezhi atav lakaat he fri dre-holl.

Da seizh eur, e lavaras Alina : « — Poent eo, bremañ, mont da goaniñ. Fenozh, e rankimp chom diwezhat war-sav. It da gentañ ! Alc'houezhañ a rin an nor. »

Ya ! met disoñjet he deus Alina alc'houezhañ an nor, ha, pa voe aet an holl d'ar gêr, e fostaas ur vaouez, goustad. Sellout a reas er-dro dezhi. Den ebet ! Neuze e tigo-

BRO-LEON

BRELEZ

Envorennoù eus ar brezel all

NEDELEG 1916

Noz Nedeleleg ar bloaz 1916. Klav e oa bet va zad ha ne save ket c'hoazh. E Paris edo va mamm, e-kichen va breur henañ gloazet.

C'hoant bras a oa em c'hoar hag ennon mont da oferenn ar Pellgent. Met ne felle ket d'hon tad hol lezel da vont d'ar vourc'h hon-unan-penn e-pad an noz.

Adalek miz Gwengolo edo va breur yaouank e Pondi, evel soudard. Skrivet en doa e teufe mar-teze a-walc'h. N'errue an treñ bihan e Lanrivouare nemet da seizh eur noz ha ret e oa lakaat tri c'hard eur a-benn dont betek ar gêr. dreist-holl gant un amzer fall evel ma rae. Hag un noz ken teñval !

En diwezh e voe klevet an nor o tigeriñ :

En eo !

« — Oferenn ar Pellgent a zo e Brelez. Dont a reot ganimp ? » eme va c'hoar d'am breur.

« — Hag ez in, moarvat ! »

Beilhadeg a voe e kambr va zad. Ur pikol-skosenn derv a zeve er siminal bras. Met er-maez e rene ar gorventenn. Daoust d'hor c'hoar-zhoù, e oa yen hor c'halonou. Bremañ e oa dirollet an amzer hag e taole ar glav evel gant ur varaz. Ken e lavare va mamm-gozh :

« — Ne c'hellot ket mont d'ar Pellgent : re fall eo an amzer. Foll e vije. »

Hogen ni, aheurtel, respont a raemp :

« — Eo, eo, ez aimp; n'eus forzh peseurt amzer a vo. »

A-raok loc'hañ, ez evjomp un tasad te tomm-kenañ, ha kuit hon-tri en hent.

Met, ur souezh ! Tavet ar glav hag habaskaet an avel. Gwell a-se ! N'eo ket ken yen, ha buan e kerzhomp, buhez en hor c'halonou adarre.

Daou-ugent munudenn goude,

BRO-DREGER

PLOUGOUSKANT

UR MARCH-HOUARN LAERET HAG ADKAVET. — Marc'h-houarn an Ao. Pikard, maer Plougoussant, laeret ur pennadig zo a zo bet adkavet an deiz all en Ifern (al laer a oa moarvat kar d'an Diaoul !) gant ar gward-maeziou Nikolaz. Met siwazh hep goloioù hag hep bouzellennou war ar rodou.

MELL-DROAD. — Skouadrenn Berwenan he deus trec'het war hini Blougoussant goude an emgann laer dre 3 fal da 2, disul diwezhañ 2 a viz genver.

UR PENN-KALET. — Gwashañ enebourien ar brezhoneg eo siwazh alies Bretoned zo. Unan eus ar re-mañ : zisklaerie an deiz all (hep c'hoarzhin) e vije desket ar brezhoneg bremañ er skolioù evit « ampech » ar vugale da zeskiñ ar galleg !

emaomp en iliz. Brav e voe an oferrinn. Kanet e voe « Nouel » Adam : an dra-se, avat, a oa re mar-teze.

Goude an oferrinn, diouzhtu d'ar gêr. Tost d'an tan skedus e tebromp ur fiskoanig : chokolad ha kouignoù degaset gant va mamm-gozh.

Pe'hini a ra neuz da vezañ laouen-kenañ. Koulskoude hor mamm hag hor breur a ra diouer dimp. Ar brezel eo.

Odelte CHEVILLOTTE.

GWIPAVAZ

LAERONSIOU. — E-pad nozvezh an 20 a viz kerzu eo deut pevar zorfedour masklet hag armet e ti an Ao. Nenan, o chom er C'hozh-Kastell, ha goude bezañ furchet e pep korn eus an ti ha diammet ar penn-tiegezh o deus kaset ganto 6.000 lur en arc'hant-paper, 10 litrad laezh, ur voutailhad gwinn-Champagn, bara hag all, ez int aet kuit ha n'eo bet gwelet roud ebet anezho abaoe.

Un nebeut devezhioù diwezhatoc'h ez eus bet ivez 8 den masklet e ti an It. Pailher, e Kreiz-Maez. Ranket o deus mont kuit hep kas ganto kalz a dra. Enklask a zo war o lerc'h.

ROAZHON-BREIZH

LUN 24 GENVER 1944

Breizh al Labour-Douar

19 e. — Diwar-benn al ludu a gaver bremañ da bremañ (G.), gant Esnault. 19 e. 9. — Taolioù-esa (B.), gant Ar C'houer Kozh.

MEURZH 25 GENVER

C'hoariva gallek (G.)

18 e. 30. — Ar C'hornal Armeoù, un danevell eus ar C'houanerezh, gant Rouan Pichery; displeget gant Strollad Roazhon-Breizh.

Evit Breizh-Uhel (G.)

19 e. — Eñvoerennoù ar sizhun, gant Jakez Morvan.

19 e. 5. — Teñzorioù kêr an Naoned distrujet hag adsavet, gant Yann Perquis.

MERC'HER 26 GENVER

Breizh ar Micherioù

19 e. — Gweladenn da Babin, palennour e Roazhon (G.), gant J. Nizan. 19 e. 7. — Furnez ar Geizh hag ar Micherour (B.), gant Kerverzioù.

YAOU 27 GENVER

Kardeur ar Framm Keltiek

Aozet gant Kevrenn al Lennegezh 19 e. — Barzhoneg ar C'horn-Bro er skol (G.), gant Marion Le Bastard. 19 e. 8. — Ar Chaloni Gutterel (1843-1923) (B), gant Mari Riwallan.

GWENER 28 GENVER

Ar Vuhez Keltiek

19 e. — Yezh an Darempredoù etregeltiek (B.), gant Jord Ar Mec. 19 e. 7. — Kanaouennoù Keltiek : a) War ar mor gant va c'harantez (eus Enez Vanav); b) Ar C'himidad (eus Iwerzhon). Kanet gant Loeiza Beon; al laz-seññ, renet gant A. Vallée.

UR VICHER ISKIS

An dastumerien viou merion

DIWEZH.

Setu perak, a-raok ar brezel, pa rae berzh kenwerzh ar viou merion, ez ae ar verionerion kuit d'an Haute-Saône da veriona, ha bemdez e kasent o eost dre al linenn-houarn. Sanket don en douar e vez a-wechoù ar verioneg, merzet a-boan dre un durumellig hag evit an dastumadeg e rank ar merioner kleuzañ un toull bras a-walc'h d'un den mont e-barzh. E pelec'h en em zalc'h ar merionegou-se ? En ul lec'h a-zoare, dibabet gant ar merion. Pa zifocletter o zi, e vez adsavet gant ar re-mañ, sioulik.

Pe neuze, o vezañ ma 'z int hegaset re alies, e tilezont ar vro evit mont en un douar dereatoc'h da sevel ur verioneg all.

Pe neuze ivez e teufe ur verioneg c'halloudus da gas ar brezel d'ar merionegou estren. Kantadoù metroù tro-dro, da lakaat ar strafuilh betek e-barzh ar merionegou all ha da skrapañ ar preñvedennoù.

Ar merioner a anavez e verionegou. Pa failh an danvez, ez a da glask merionegou nevez peogwir o deus ar re-mañ dillojet, abalamour d'an abegoù displeget uheloc'h. Ar merioner a dag ar verioneg, hotoù mat en e dreid, e zivesker hag e ufernoù gwarezet gant heuzoù, e vilginoù stardet war e zaouarzo, gouzougenn e chupenn klozet mat tro dro d'ar gouzoug.

E beadra evit ar chase a zo eeunte. Kas a ra gantañ ur sach'lien eus ment seier bleud a 50 kg, daou grouer, ul lien bras evel ur pallenn, un tamm gloan ha setu holl. Lakaat a ra ur re vanegoù kaout-choug; a-wechoù e kemer ur fri-hag e c'henou. Setu penaos e ra e labour. Diskarañ ha difoclettrañ a ra an durumellig gant e zaouarn ma-neget. Disrannañ a ra a zornadoù bras ar briñsennoù hag ez a da glask ar viou a vez merzet e-touez ar bruzunachoù gwez e-giz greunennoù riz.

Ar preñvedennoù war-nes treiñ da verion a zo tev evel ur c'hreunenn ed. Eost ar preñvedennoù tev-se n'eo ket c'hoantaus.

Kontammus int evit ar c'hilheien gouez d'ar mare-se. war a lavarer. Don pe zonoc'h eo ar viou, hervez ar merionegou hag hervez an temz-amzer ivez. Pa vez sec'h an douar e sank ar merion o freñvedennoù donoc'h dindan douar evit kavout un nebeut freskadurezh. Hevelep tra eo pa 'z eus heol bras. D'an noz, ez adpignont anezho hogos betek ar gorread. Ledet en deus ar merionour e lien war an douar. Kemer a ra e damouezoù; da gentañ an hini mailhoù bras. E leu-

SADORN 29 GENVER

Evit Breizh-Izel (B.)

18 e. 30. — E koun an Ao. Perrol : Pennadoù eus Requiem Gwion Ropartz; gant skoazell laz-kanañ ha laz-seññ bras Roazhon-Breizh, blendet gant Moris Henderick; ograouer : Jef Penven.

19 e. — Kentel brezhonek Andreu Gelleg. 19 e. 8. — Dre al Lennegezh, gant Yann-Ber Kerdilez.

gant Yann TREPOS.

Hervez « La Presse Médicale »

goar ouzh dremm ar Salver. Heñved-buhez e oa ouzh he bugel marv, e kavas dezhi. Penaos hel lezel aze, en ur c'hraou yen-skorn ? Sur a-walc'h e tapfe riv, ha, goude, mar-teze... Piv' oar ?

Neuze, gant jestroù evezhieker vamm, e kemeras ar Mabig Jezus en he zavañjer ha, buan, ez eas d'ar gêr.

Piv a voe sabatuet o tont er-maez eus ar presbital hag o welout dor an iliz digor-frank ? Piv, nemet Alina fall-he-zeod ?

« — Piv al louad en deus laosket digor an nor ? » emezi.

Hag hi ha mont d'he serriñ, hag, a-raok, reiñ ur sell d'ar C'hraou.

Sur, ne oa bet biskoazh ken kaer an iliz, evel en Nedeleg-mañ, ha gant skoazell piv, nemet ? Met... petra 'z o c'hoarvezet ? Aet eo kuit ar Mabig Jezuz !

Kavout a reas da Alina edo o huñvreal. Sell aze un taol, avat ! Feiz ! Mont a reas war-eeun da gas keloù d'an Ao. Person, n'em eus ket lavaret hep jarneal ha skandal-lañ. Biskoazh n'he doa gwelet Alina un den ken diskiant hag he breur. Evel just e ranke, hi, ober an enklask, hec'h-unan, evit adkavout ar Bugel laeret. Lezel a reas an Ao.

Person he c'hoar da deurel he froudad komzoù, ha, pa c'hellas silañ ur ger, e c'houlennas :

« — N'hoc'h eus ket gwelet den fenozh e-tal an iliz ? » emezañ d'ar garabasenn.

« — N'em eus ken soñj ? » eme homañ. « A ! eo. Berc'hed a zo deut... »

« — Berc'hed, ar follez ? »

« — Ya ! Atav em eus lavaret e oa dañjerus ar vaouez-se », eme Alina. « Eomp da welout da di ar follez ! »

Evel just, e ouie, ur pennadig goude, tud ar vourc'h ar pezh a oa c'hoarvezet, ha, pa 'z eas an Ao. Person, e c'hoar hag e garabasenn war-du ti Berc'hed, e oa an holl war o lerc'h, war an hent bras; krennarded ha kozhidi, komerezed ha mere'hedigoù, ar re yaouank hag ar re oadet, gant ar c'hoant gouzout ar rak hag ar perak. Ha ne glevet nemet mouezh skiltrus Alina :

« Ul laerez, a lavaran deoc'h ! Ul laerez, ur c'hast, hag un disakr ! »

Chom a rae Berc'hed, e traoñ ar vourc'h, war ribl ar stêrig, en un ti bihan, gwenn dindan al loar. Bountañ a reas Alina war an nor;

niañ a ra a zaouarnadoù gant ar meskaj o virviñ gant ar viou, ar briñsennoù hag ar merion. Ar re-mañ, direnket gant an dagadenn drumm-se a dec'h kuit diho diouzh pep tu o kas ganto ur vi pep hini. Pignat a reont war daouarn ar merioner, war e dreid, e gorf, e zremm. Goloet eo hemañ a verion. Gant an amzer fresk, ha beure mat, ar merion ne begont ket. Da vare ar bresañ, ha gant an amzer domm ha sec'h, e sav eus ar merionegou don dreist-holl ur c'hwez put ispisial anvet « trenkenn formik ».

Ar merioner en deus leuniet eta merion a gouez dre ar mailhoù, ar merion pennfollet a dec'h.

War an tamouez e chom briñsennoù ha bruzunachoù gwez hag ar merioner o adlak gant evezh dro 1/2 sm. ledander) Hejañ a ra e sil mailhoù ledan (mailhoù war anezhañ a-zioc'h al lien : viou ha e-barzh ar verioneg e sell eus un dastumadeg da zont. Lakaat a ra diabarzh an tamouez kentañ da gouezañ dre ar sil tanav. Ar boultrenn douar ha kenuec a gouezh. War ar c'hrouer e chom viou, merion ha bruzunachoù.

Ar merioner a lusk e damm gloan war ar gorread en ur hejañ an tamouez. Ar merion strafuilhet-holl a grap warnañ, o klask te-c'hou, en em saveteiñ. Adober a ra an dra-se meur a wech evit tenañ ar merion er-maez ar mutañ ma c'hell. Diskenn a ra neuze pezh a zo e-barzh ar sil er sach'ha skoulmañ a ra mat hemañ gant ur sifelennek rak, panevet-se, ar merion o defe kaset buan ar viou ganto.

Graet eo an eost. Ar viou a dle bezañ debret abred awalc'h. En em virout a reont war dro eizh deiz, mesket gant un darn bennak eus bruzunachoù ar verioneg gant ma vezint bet dastumet dre amzer sec'h ha bet gwarezet ouz an heol hag ar gleber er goudor. Ur merioner akuit a c'hell e nebeut euriou dastum ur c'hant bennak a litradou viou merion.

Reiñ a ra ar merionegou muioch pe nebeutoc'h. War a leverer, en defe roet ur verioneg 1.200 litrad en un dastumadeg.

Arabat lazhañ ar verioneg e viou gour ur wech echuet an eost. Ar merionour a droc'h neuze un dorad skourroù deliek war ur wezenn dost pe kuchennoù brug; sankañ a ra an delioù-se en toull dilmantret. ha war c'horre ez adlak ar bruzunachoù silet. Adkregiñ a ra neuze ar merion. habask, gant o labour betek an dastumadeg nevez. Ur merionour a c'hell gweladennañ evel-se gant berzh an hevelep merioneg hep pemzek deiz : amzer.

En amzer a vremañ, o vezañ ma peder pe bemp gwech er c'houlz-z' eo difennet an hemolec'h, e tistera ivez desavidigezh ar c'hilhogonez hag ez a war c'horrekaat. Koulskoude, kavet e vez begoù all da vagon, en eskemm. Dastumet e vez ar viou evit boueta k'heilien-Indez yaouank, ha bremañ, e le-c'hioù 'zo, e tesaver anezho dre villadoù.

Hor c'hontadenn TRO-VALE JULIG E STRAD AR MOR

Fulub a oa ur pesketaer brudet-kaer tro-dro d'ur porzhig koant, war ribl Mor Breizh. N'en doa ket e bar da bakui an holl besked a zaremprede e gornad. Pa chome er gêr, e kustume mont e-touez ar rec'hell da granketa pe, c'hoazh, da dapout givri-mor ha siliou bras ma anavezze rik o annez. Pa errue Fulub war ribl ar mor, e kroge un aon distourmus el loened a veve eno; pep unan en ena guzhe eus e wellañ «-mesk ar c'hailh, dindan ar bezhin, e-kreiz an traezh, e kement goudor a gave. Hogen ne veze ket pell Fulub o tizolein anezho hag ouzh o lakaat en e baner. Pa veze brav an amzer, ez ae Julig, e vab, gantañ; un eizh vloaz bennak en doa ar paotrig, koant evel ur plac'h ha lemm e zaoulagad. Tamm-ha-tamm, e teuas ar bugel da zarempredin, e-unan-penn, an accou roc'hellek, fiwelet e veze, ur c'hrog en e zorn o fribouchal e kement poullad dour a leze al lany war e lerc'h. Ur menoz kriz a ziwanas e spered ar pesked hegaset. Un devezh, tra m'edo Julig o tistum bigorn dindan ar rec'hell, en ur poullad dour, e-voe fiziel er silienn-vor e dapout ha e sachañ ganti e goueled ar mor bras. En em silañ a reas ar silienn etre ar vein, en em stille-jañ war an traezh; ha, trumm, e tapas krog e brec'h ar bugel. Hemañ a laoskas un hopadenn, hogen ar pesk hir ha nerzhus ne voe ket pell o splujañ en dour don gant e breizh. Ar c'hazhig a vanas badaouet e-pad ur pennadig; un dour sall o tremen e-biou d'e ziskounar a hiboude goustadik. Erfin, e chomas ar pesk hep fiñval. Julig a zigoras e zaoulagad hag a sellas tro-dro dezhañ. Edo war un drazhenn a-stok ur garreg goloet gant felu gell ha hir-kenañ. Endro dezhañ e oa un niver bras a besked, a granked hag a loened a bep seurt n'en doa biskoazh gwelet.

« — Hañ ! hañ ! Julig ! », eme ar silienn. « lavar d'az tad dont bremañ d'az savetein. Kalz droug en deus graet din ha d'am c'hensourted. Tonket eo dit bevañ en hon touez e-pad da holl vuhez. Kae e-lec'h ma kari; hogen na rak ket ur fiñvadenn war-du an arvor, pe, anez, e vi debret ganimp. » Darbet e voe da Julig gouelañ; re a zour a oa en-dro dezhañ; piv en defe gwelet e zaerou? An holl loened a yeas kuit neuze, en ur c'hoarzhin goap outañ. Pa voe e-unan-penn, e chomas da brederiañ diwar-benn e stad nevez. A daol-trumm, e klevas ur grakadenn war-du ar roc'h; en ur sellout pizh, e welas, e-touez ar felu, pavioù tev e-giz piñsedoù; prestik goude, e sailhas ul legestr arc'hlas ha divent diouzh an toull. Kilañ a reas Julig gant an aon.

« — Na spont ket ! » eme dezhañ al loen, « n'on ket deut amañ d'ober poan dit; er c'hontrol, d'az frealziñ, kentoc'h. Kuzhet edon tra m'edo ar silienn-vor, va enebourez touet, e-kichen ar roc'h. Hon debriñ a ra pa vezomp o kemmañ hor c'hrogen. Deus ganin hag e

tiskouezin dit burzhudoù ar mor. »
Ha setu an daou vignon o kantren a-gevret war ar strad digompez.

E-keit-se, petra a c'hoarveze e ti Julig? Seniñ a reas kreisteiz; Julig ebet; div eur...

« — Pelec'h emañ 'ta ? » eme e vamm, nec'h-l-meurbet.

« — Marteze », a respont an tad, « ez eo aet d'an aod. »

« — D'an aod ! va Salver biniget: kae diouzhtu, Fulub, d'e gerc'hat; kouzhet e c'hell bezañ en un toull-bennak; kae ha hasti buan ! »

Ha setu Fulub o furchal e-touez ar rec'hell hag ar bezhin. Kaer en doe ober, ne gavas netra, aes kompren, nemet ur votez vihan diflipet diouzh troad e vabig; hec'h anavezout a reas. Neuze e redas etrezek ti ar besketaerion all da c'houlenn sikour digante. Pep unan a zeuas gant e vag hag e-voe graket strad ar mor gant treantou ha krapoù a bep ment. A-wechoù, e kroge unan anezhe en ur maen bennak hag e soñje gant ar paour kaez tud e oa kott marv ar bugelig. War ribl ar mor, an holl voure'hizion a c'hortoze, o c'halon leun a c'hlae'har. Mamm Julig a oa mantrus he gwelout; ne baouezze ket a ouelañ en ur c'hervel he muiañ-karet.

Julig, en, a gendalc'h: da vale war an traezh hag e-touez ar rec'hell gant e genil al legestr. Boemet-mik e vane dirak an holl draoù a vele. Ur vleunienn gaer liesliv en em gavas war-hed e zorn; kregiñ a reas enni; met, raktal, e voe flemmet gant broùdoù bihan diniver; ar vleunienn-se ne oa nemet un diskrab-mor. C'hoazhin a reas al legestr outañ. Pelloc'h, e verzas kregin a

bep seurt; ur morgazh a oa ouzh o digeriñ gant e vrec'hioù mandoziek; o diframmañ a rae goude gant e veg kalet.

« — Kaerat pesketaerezh ! », emezañ, « a rafe va zad dre amañ ! »

Bep ar mare, e tremene, e-biou dezhañ, pesked iskis a bep ment hag a bep liv. E goudor ur roc'h kleuz edo givri-mor divent ha treuzwelus o c'hoari kenetreze endro d'ar felu. Trumm, e voe strailhet an dour. Daou vunud goude, e sklaeraas; hogen ar givri-mor a oa aet kuit diwar wel hag, en o flas, edo ar morgazh euzhas ha marlonk. Chom a reas Julig bamet.

« — Er vro c'hleb-mañ », emezañ d'e genil, « ne ra al loened nemet en em hegasiñ; mall eo ganin mont kuit ac'han. »

Kerkent, e tremenas ur vlonegen-vor a-rez d'e benn gant he c'hloc'h kaer ha liesliv. A-greiz m'edo o sellout outi, ez en em lakaas un dra fentus en em da vransigellat en dour.

An daou gamalad a dostaas ha petra a welas Julig? Ur c'hrap a dri barr a anavezze mat peogwir e oa hini e dad; a-us d'e benn, e verzas ur skeud war c'horre an dour. Divinout a reas edo hag vihan goude-tenn ar porzh. Hag en ha kregiñ en ur c'hrog hag o sachañ warnañ. Raktal e voe savet war-bouez ar gorden; n'en doe ket amzer, zoken, da lavarout kenavo d'e genil al legestr. A-boan m'edo erru war vourzh ar vag ma welas ur geol ledan o tigeriñ e garvanoù spontus; ar silienn an hini e oa, fuloret o welout hec'h enebour o c'hoari dezhi un dro-gamm.

Kaset e voe Julig d'ar gêr, hep gortoz, hag al levenez a baras adarre war zremm e vamm frealzet.

MONIG vihan e ti he c'hendirvi

Un mintin dispar eus miz goude here.

E sionlder c'hwec an aer, e klevan mouezh ken dous va c'hoar henañ, a zo ivez va mamm-maeron:

« — Vonig ! Vonig ! Deuit buan hag e viot kaset da vale. »

Ha, tuchantik, e tiskoachen eus ar c'hoadig, va bizaj du-pok gant lus, mouroù hir betek va diskouarn, ha va beg ken teñval hag un toull siminal, div pe deir lusenñ flastret war beg va fri.

« — Va Jezuz ! e pe stad oc'h ! Morse ne c'hellin kempenn ac'hanoc'h buan a-walc'h da vont gant tad ha mamm da welout hor c'hendirvi; mam-tre e vo graet deoc'h chom er gêr, rak n'eo ket aotreet bezañ ken loustourenn. »

N'eus netra da lavarout nemet kemer dorn madelezhus va c'hoar henañ da vont da walc'hiañ va fri lous; rak he filhorez karet on, hag her gouzout a ran abaoe pell 'zo. Ha hi da rimiañ, da rimiañ ken e teu va dioujod ken ruz ha glaoutan ha ken lugernus hag an daol werniset. Ret eo gouzaviñ, koul-skoude, rak staget eo ar jav, ha va zad prest da vont kuit. Ur pennad goude, an adarre ken flamm hag ur bolomig sukr, va zammig koef kosteziet war un tu, va dremm entanet, met pegen laouen !...

Pignet on er « charbañ » etre va zad ha va mamm, ha « dav, Rozig ! en hent ! ha buan !... » Dling ! dling ! a ra he c'hloc'hig en-dro d'he gouzoug. Klik ! klak ! a ra he favioù war an hent.

Ha me, bremañ, mut evel ur pesk, o tridal gant al levenez. Diskenn a reomp en un hentig plijus e-lec'h ma teuan bep bloaz da glask kraoñ kelvez, e miz here; treuziñ a reomp ur stêrig o kanañ war ar maen plat, ha takennadoù dour strinket gant pavioù Rozig a deu da bokañ dimp. Ha, war an tu all, e tegouezhomp en ur vro nevez, ha

n'anavezan ket c'hoazh. Na traoù burzhudus da welout !...

Setu ni war an hent bras. Dañsal a ra Rozig war an dachenn lugernus, dañsal a ra ar gwec, ar c'hleuzioù tro-war-dro, dañsal a ra va c'halon em bruched.

A-daol-trumm, e sav mouezh va zad :

— Ho ! Rozig !

Hag on souezhet o welout dirazon un ti bray kenañ, gwenn-kann, kempennet hag uhel evel ur c'hastell, ul liozhig gant bleuniou iskis a bep seurt liv tro-war-dro dezhañ. Ur wir baradoz ! Er gludeg, ul labous gant ul lost dispaket, liesliv ha bras evel ur rod-karr, a laka ac'hanon da grediñ n'emaon ket mui war an douar.

Diouzhtu, un vaouez vras hag hegarat a dap ac'hanon en he di-vrec'h, hag he fokou a gan war va divjod. Nag un rouanez a zo diouzhin hizio ! Kaset on en ti, hag aze, war ar siminal bras, e kemer ar « vout » ur voest prizius da reifiñ din madigoù limestra, stummet evel stered. Astenn a ran va dorn, hogen, siwazh ! chom a ran mezh-hek o welout anezhañ ken du hag ur pod-houarn. N'eus ket bet amzer d'o gwalc'hiañ. Koul-skoude, biskoazh n'em eus debret seurt madigoù ken c'hwec ha ken flour.

Goude-se, em eus debret c'hoazh e-leizh a draoù iskis, kalz par da chokolad, evel gwin mat evel dour sukr, hag e kav din on deut, d'ar gêr un tammig mezv, rak n'em eus taolet mui pled war an hent burzhudus heuliet en ur zont.

Abaoe, ez eus lavaret din kalz droug eus ar c'hendirvi-se :

« — N'int nemet debrebrion kêrioù, toullou grandurioù, leun a dile; buhez fall a zo etre ar priedoù. »

Gwall-siou evit tud a-ziwar ar maez, Koul-skoude, e chomint atav evidon achantourien va bugaleaj.

VONIG AN TI ALL.

Ar bosterez ne ouie ket brezhoneg...

En ur vourc'h a Vro-Dreger, unan eus hor mignoned, a oar an alameneg madik a-walc'h, a zegouezhas dezhañ mont d'an T-post :

« — A ! » eme ar bosterez, « n'hellec'h ket degouezout gwelloc'h, rak emañ o paouez rezev ul lizher alamanek eus Roazhon hag evel just ne gomprenan ger ebet ! Goulennet em eus digant un ofiser alaman a zo bet aze ur pennadig zo treiñ anezhañ din, hogen n'eo ket bet barrek d'hen ober. Ho pet enta ar vadelezh da lavarout din ar pezh a zo warnañ. »

« — Gant kalz a blijadur », eme hor mignon, hag en o kemer al lizher. Hogen, pegen bras a voe e souezh o welout e oa skrivet e brezhoneg !!!

« — Met », emezañ d'ar bosterez, « n'eo ket ul lizher alamanek; ul lizher brezhonek eo ! »

« — N'eo ket posupl ! ne gredan ket se ! » eme an Dimezell.

« — Ma ! ma ne gredit ket, lennit a-gevret ganin. »

ISTORIOU-GWIR

Sellout a reas-hi neuze gant daoulagad dispourbellet ouzh ar follenn baper ha setu, o vezañ ma'z eo brezhonegerezh, e voe ret mat dezhi asantiñ.

« — Ma », emezi, « biskoazh n'em bije kredet ! »

Un nebeut tud a oa dirak an dorikell hag evel just e voe c'hoarzhadeg e-leizh !

UN TREGERIAD.

...hag an noter, kennebeut !..

E kêr X... nepell diouzh Landreger, bro sant Ewan, benniget, kluchet du-so war he c'hrec'henn, a-hed ar stêr Yeodi, e oa degouezhet un noter, nevez e oa.

Un aotrou Noter, ha na ouie tamm brezhoneg ebet. Ya ! tudaou !...

Evitañ da vezañ desket-bras, uhel e galon, ha seven meurbet gant an holl, ne oa gouest nemet da zibunañ galleg e-leizh e c'henou dirak kouerien ha tud a vor.

A-wechoù, ez ae mat a-walc'h gan-

tañ paperioù e brattkoù, met alle-soe'h ez aent a-dreuzik un tamm.

Na petra 'fell deoc'h ?... Pa vez ezhomm da ziveskañ e galleg traoù a vez bet luziet e brezhoneg, ne lavaret ket din ez ay ar maout eun-hag eun gant forzh pehini eus noterien eus n'eus forzh pelec'h...

Un devezh ma oa aet hemañ da welet unan eus e glanted, un tu bennak e-kichen Langand, setu en kollet e hent gantañ en ur zistreiñ d'ar gêr.

Diwezhat e oa, hag o vezañ m'edod e kreiz ar goañv, diskenn a rae prim an noz.

Hanpañ a reas en ur c'houmanant war vord ur c'hoad, da c'houlenn hent Landreger. Ne welas kristen ebet er porzh; hag en ha mont tre en ti. Ne oa gouloub ebet eno, nemet un tan keuneud en oaled, o sklerijennañ an arbebeur lufi ha koaret mat, gant skeudenoù iskis o tañsal evel ur c'horoll an Ankou.

« Chom a reas hep rannañ grik. Ken a flivas ar wrac'h kozh a oa e korn ar siminal. »

« — Pardon, Madame » (Mar plij, itron !) emezañ en ur dostaat outi. « Ne pourriez-vous pas m'indiquer la route la plus courte pour rentrer en

ville ? » (Dre he hent eo an tostañ din da vont war-du Landreger ?)

Goude sellout pizh outañ e-pad ur mare, e krogas ar vamm-gozh en he brozh, hag hi da sevel anezhi goustadik, ken e voe gwelet he r... respet deoc'h !

An aotrou Noter, feuket, a skoas etrezek toull an nor, hag er maez, ar buanañ ma c'hellas.

Er porzh avat, e kejas gant plac'h an ti. Lavarout a reas houmañ, e galleg.

« — Pennaos emañ kont ganti, Aotrou ? »

« — Pennaos 'mañ kont, penaos 'mañ kent », a responto egile, fuloret, hag e galleg ivez, anat deoc'h... amañ eo diskiant an holl, en ti-mañ. Petra he deus bet an hini gozh-se da ziskouezh din he feskennou, pa c'houlenn diganti an hent da Landreger ?... »

« — Pennaos ? N'eo ket c'hwi ar medisin ?... Mamm gozh n'oar tamm galleg ebet ! Ret deoc'h digarezin !... Ur gor-hesk he doa war he c'hlu... »

N'ouzon ket piv a oa dezhañ da c'houlenn digarez, ar vamm gozh paour n'oude grik galleg, pe an noter vaouank, en deus kredet dont da labourat en hor bro, hep gouzout ger brezhonek ebet.

Roparzh BROUDIG.

AR CHOUANEREZH e bro Kastell-Brien Ur sell war stad ar maeziou

(Kendalc'h)

Diverglet ha lardet e doare e voe ar fuzulioù kozh, hag istribilhet en-dro a-us da vaen-skient ar siminal. He fuzul he doa pep mereuri evit diwall an dud ha, dreist-holl, ar chatal diouzh ar bleizi, a zeue dre vandennoù, e-pad ar goañv, da chelpetañ tro-dro d'an liez betek treuzoù an dorioù. Bevet (ma c'heller lavarout e vez ur fuzul) bevet o doa ar fuzulioù kozh ha divalav-se hep brud, betek an devezh ma voe roet dezho an enor bras da hetañ « Donedigezh-vat ! » da soudarded ar Republik.

ran ?... Menez-war-Gaer (eus anv ar stêr Gaer, a zour hor c'hêr), a fell din lavarout. Evelse e oa bet adbadezet Kastell-Brien gant paotred ar « Gevredigezh-Bobl » (Société Populaire). Gwir farserien anezho, ar baotred-se... rak en un toull eo bet savet Kastell-Brien, e strad un toull glep ha mouez !...

Deraouiñ a reas ar brezel. Ne deas ket Meeuniz d'en em rollañ en « Arme vras Katolik ha Roueel » bro-Vande, a oa urzhiet hag urzhiet mat. Ober a rejont ar brezel e giz ar vro, evel, e Breizh a-bezh, ar Chouanerezh.

Pennamiraliezh an Naoned, bet maer ha barner a beoc'h Sant-Julien-Vouvantes war un dro. Un diaal a hemole'her touet a oa eus an Ao. Fresnais de Beaumont. Kantren a reas, a-hej e vuhez, adreuz hag a-hed koadoù bras Juigne, an Arc'h, Vivro, Teilhe. O anavezout a rae dreist penn biz, ma c'heller lavarout. Evel ma c'hellit kredin, talvoudus kenañ a voe evitañ ar seurt anaoudegezh eus e vro.

E miz Meurzh 1793, en doa bodet en-dro dezhañ tri mil a « forbaned », evel ma veze graet anezho gant ar « Bataodet » (palaod a dalvez kement a brogarour, republikan). Krenañ a reas ar Jakobined, ha gervel a rejont war o sikour « Gwarded Broadel » Rester, ar Gwerch, Kraon, Laval.

Paket e voe letananted Fresnais de Beaumont, kaset d'an Naoned hag eno, dibennet. Ur yalc'had mat a voe prometet d'an hini a verzhe ar Rener. Judaz ebet n'en em ginnigas...

Stankoc'h-stankañ e teue armead ar Chouanted da vezañ. Kroget an aon enno, e c'houlennas sikour Republikaned Kastell-Brien digant gwarded vrôadel an Il-ha-Gwi-

nun; ar pezh na oa ket evit plijout d'ar bobl. Edo Kastell-Brieniz, na vagent ket ur garantez dreist ouzh ar « Vrogarourion », bodet war blasenn St Nikolaz, o kinnig d'ar maer, Loeiz Margat e anv, « e zibennañ, e doullgofañ, pe e rostañ ez vev », ma teuje ha ma chomje e kêr « paotred Rester » ha re all a-seurt ganto. Aonik e oa an Aotrou Maer, hag e kavas furoc'h pligañ.

Kemer a reas perzh Fresnais de Beaumont, e penn « Kompagnunezh Koad bras Jaouenieg », en argadadenn an Naoned, d'an 29 a Vezheven 1793, gant, armead Bro-Vande. Ma voe darbet d'an Naoned en em zaskoriñ, ne reas ket koul-skoude, dere'hel penn a reas. Un taol-gwenn e voe evit ar Re Wenn.

A-du gant de Bonchamps, ar penn vandeat ken brudet all, e voe Fresnais de Beaumont, unan eus ar re a lakaas Armead Vras Bro-Vande da dreuziñ ar stêr Loer (18 a here 93). Kontañ a rae hon den e teufe Breizhiz a-viliadoù d'en em rollañ en Armead Vras. Gouzout a reer avat petra a c'hoarvezas e St-Florañs-Kozh. Ouzhpenn-se, un tammig diwezhatoc'h e voe tre-

c'het ha dismantret Vandeiz e Saveneg (23 a gerzu 1793). Ur menoz fall a zeuas en o fenn: kenderc'hel gant o hent etrezek an Hantlernoz, pell diouzh o bro. O heuliañ ne raimp ket; chom a raimp en hor c'hornig-bro-ni.

Goude drouzivezh Saveneg, e rankas Fresnais de Beaumont klask repu e Koad bras Jaouenieg, evel boaz. En amzer a beoc'h en doa ar c'hoad-se anavezet an den meur en e vrud, pa dremene war vare'h d'an daoulamm ruz dindan ar gwezegoù, o heuliañ bagadoù-chas war-lerc'h ur pemoc'h-gouez pe ur c'harv bennak — e wareziñ a reas ken lies gwec'h, en hag e wazed, abaoe derou ar brezel: — Bez' e c'houdoras c'hoazh, bez' e voe herberc'hus betek an dibenn d'e vignon kozh en arvar, enket gant estrenien deut da ober ar polis er vro. Siwazh ! paket e voe krog ennañ d'an 3 a viz Genver 1794, ha dibennet e voe miz goude (16 a viz C'hwevrer), war blasenn ar Run.

(Da genderc'hel.)

Finval a rae bro-Vande. Ne chomas ket bro ar Meeun pell war he lerc'h, ha ne zaleas ket youc'hadenn ar Chouan da vezañ klevet betek e-tal mogerioù Kastell-Brien. Kastell-Brien ?... Petra 'lava-